

שומרי משמרת הקודש

גיליון
פ"ד

אדר א' תשפ"ב

גיליון חודשי לחיזוק והתעוררות בענייני תפילה וכבוד ביהמ"ד

מלב אל לב

התבוננות לאור התקופה

חבר יקר!

שלום וברכה

כמה מרנין לי להיות לשמוע ממך על החיזוק העצום שלך בימי השובב"ם ת"ת בתורה ובתפילה. בין הדברים התחזקת מאוד בשמירת הדיבור בשעת התפילה מתחילת התפילה ועד סופה, זה נותן חיזוק ותמריץ גם לאחרים הרואים את הדברים. אומר לך נקודה חשובה, ממה התרשמתי ומה נסך בי עידוד וחיזוק רב.

כפי שסיפרת לי כאמור, השתדלת מאוד לשמור היטב על קבלה קדושה זו, אכן זה מעורר התפעלות והערכה רבה, לאחר שלא היית רגיל בכך, אך יתירה מזאת, מה שאמרת לי, שהיו פה ושם כמה מעידות, הן מתוך שכחה ולפעמים אף מחוסר אחריות, אולם אתה אזרת עצמך בעוז ולא נשברת מזה לגמרי, אלא החלטת להתחזק ולהמשיך בקבלה זו. לדעתי, החלטה אמיצה שלאחר נפילה, חשובה אף יותר מההתחלה, היא מראה חוסן נפשי גבוה ומוכיחה על הרצינות האמיתית בה נקטת כשניגשת לקבל על עצמך עניין קדוש זה.

כעת, לאחר תקופה זו שראית ששמירה זו לא בשמים היא ולא רחוקה היא, כנראה גם חשת יותר טעם בתפילה בפרק זמן זה, מסתבר שתצליח להמשיך בשמירה זו, יעזור לך ה' שתצליח.

אכתוב לך רעיון קצר בנוגע לזמן בו אנו נמצאים. מתקרבם אנחנו לחודש אדר ב', הזמן שלכל הדעות מרבין בשמחה.

באחד באדר משמיעין על השקלים, היות ובחודש ניסן הקרב ובא יש להקריב קרבנות ציבור מתרומה חדשה, ועל כן תיקנו לנו חז"ל בשבת שקודם ר"ח אדר לקרוא 'פרשת שקלים'. נראה לי שמלבד העניין ההלכתי, יש כאן רמז גדול, כהקדמה לחודש השמחה אנו מצווים לתת 'מחצית השקל'.

במחשבה שטחית נראה לאדם כי מה יגרום לו לשמחה, אם ישיג כך וכך ואם יקבל את זה ואת זה, אולם המציאות מוכיחה לא כך, כמו שאמר החכם מכל האדם 'אהב כסף לא ישבע כסף', וכדברי חז"ל 'יש לו מנה רוצה מאתיים', לעולם מרגיש מחסור ואינו מסופק במה שיש לו, לעומת זאת כשאדם מפרש מעצמו ונותן לאחרים, זה יספק אותו באמת ויגרום לו תחושת שמחה והנאה.

לא רבה הפרשה ונתניה ממונית עסקינה, אלא בכל פעם כשאדם נותן מעצמו ומשנה מהרגליו, נותן לו הדבר סיפוק נפשי ושמחה, היות וזה מקדם אותו לשלימות הנפש, כאן אין הוא בתחושה ש'חסר לי', תחושת סיפוק זו גורמת לו להתקדם הלאה בחיות ובשמחה.

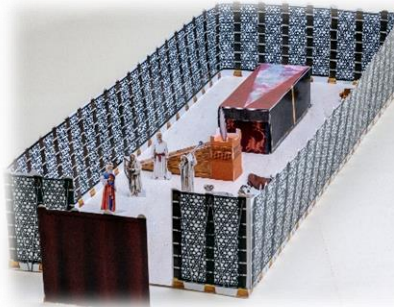
לאחר שאתה מצליח להתגבר על הרצון הטבעי ושומר על שתיקה מוחלטת בשעת התפילה, זה יתן לך סיפוק ושמחה להתקדם ולעלות עוד, לעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם. יעזור ה' שיהיה לך הכנה טובה ונכונה לימי הפורים הבאים עלינו לטובה.

עלה והצלח

מאחל בכל לב
ידיך ומוקירך

דברים אחדים

ונעשו לי מקדש

והמאמץ הגבוהים מכל הלב כדי להנעים לי את שהותי, הארוחות הטעימות הם מעדנים בפי, המטות שאתה חזין לי ולאנשי הם המצעים הנעימים ביותר, השירים שלך וילדיך חתוקים וערבים לאוני יותר מכל שירים שבעולם, אין מילים בפי להודות ולהוקיר את מעשיך.

כעת, כאשר אתה זקן ובא בימים, ילדיך שכבר גדלו הם יחשיכו את המסורת בהכנת הבקתה לכבודי, אני חזקין אותך אל ארמון המלוכה, שם תבלה את ימי זקנותך בטוב ובנעימים, תהנה ותתענג מחושבים שלא הכרת מיחיד, עבדי יעמדו לרשותך ויתנו לך כל אשר תחפוץ.

אחד השירים המקורבים ביותר לקיסר אור אומץ ושאלי, אדוני המלך! אם מותר לשאול, על מה המלך מתרגש ומתרשם כל כך ממעולותיו של כפרי נבער מדעת, וכי חסר משהו בבית המלך, האם עבדי ושרי המלך אינם משרתים ומספקים את רצונו של הוד מלכותו עשרת מונים?

אינך מבין - השיב המלך, בארמון המלוכה, שם כולם רואים ומבינים במעמדו של המלך, לך הם נועדו, אבוי יהיה אם הם לא ימלאו את תפקידם נאמנה, כאן באמצע היער, מי יודע עלי, הכפרי הפשוט אינו מכיר מאומה מטכסי מלוכה, אם הוא מגלה מאמץ וטורח לכבד ולהוקיר אותי, זה יקר וחשוב בעיני וגורם לי קורת רוח והנאה מרובה יותר מכל, ראוי הוא להערכה ולהוקרה.

בפרשיות אלו אנו קוראים על נדבת המסכן, הקב"ה מצווה למשה רבינו שיתנו בני ישראל מנדבת לב, וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְיִשְׁכְּנִי בְתוֹכָם, מפרשי התורה מבארים מדוע התורה הק' חוזרת על הדברים כמה פעמים עד פרטי הפרטים, מפני החביבות שיש להקב"ה במעשה המסכן שבחר לו הקב"ה לדור בקרב בניו אהוביו ישראל קדושים, הקילה 'ועשו לי' - לשחי, מבטאת עד כמה חשוב וערכי הדבר בעיני הקב"ה. כמו כן בעניין הקרבנות הקרבים במשכן אמרה תורה 'לריח ניחוח', פירט"י - נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני.

כאשר יש לנו את בית המקדש מעט והתמליות שהם במקום הקרבנות, נשגיה היטב לעשות כל מאמץ לשמור על המקדש ולהגיש לפניו קרבנות רצויים ללא שום מגם, לעשות נחת רוח להש"ת.

אחד הדברים האהובים ביותר על הקיסר ויקטורניסקי, היציאה מפעם לפעם אל היערות לחסע ציד.

הקיסר הגדול ויקטורניסקי שלט בעוז על חבל ארץ רחב המשתרע על פני שטחים עצומים, מדינות רבות היו כפופים אליו ולמלוכתו, צבא אדיר וחזק היה תחת פיקודו, לצד כל זאת מלך של חסד היה ומפח עין על כל נתיניו, השגיח ודאג לכל מחסורם.

מעונו של הקיסר כחדנה בפני עצמה, בית המלוכה היה מחוקם בלב אחוזה ענקית, סובבים את הארמון בתי מגורים של אנשי האצולה והשרים הגבוהים והקרובים ביותר אל המלך, חיילים מאומנים ונחושים הקיסר במשמר של כבוד את שערי הארמון, עבדי המלך והמשרתים הרבים עמדו מוכנים בכל מינה, ערוכים ודורכים בכל רגע לשרת ולמלא את רצון הקיסר וכל מאווייו, לבצע מיד כל שליחות וכל תפקיד שיוטל עליהם, ככל אשר יחפוץ.

כאמור, אחד התחביבים של הקיסר לצאת אל היערות, באותה עת המלך היה מתלווה עם קומץ מקורבים זוט, מעת לעת היה מתארך מסע הציד אל תוך עמקי היער במשך כמה ימים, במקרים אלו היה המלך פורש ללינת לילה בבקתה של סטפן.

סטפן - איכר פשוט, מנות משל גבוהה לא היתה בחלקו, חכמתו הסתכמה בגידול ירקות בערוגות הירק שבגינתו, ממנה התפרנס, את הירקות שגידל היה מחליף עם חבריו הכפריים בכמה תרגולות ואווזים, את בגדיו הדלים היה מקבל כתמורה לירקות טריים, כך גם את מטלטליו המעטים. מה שכן, סטפן היה בקי בנבכי היער לפרטיו ודקדוקיו, נהנה היה לטייל ולהשתעשע בינות העצים הסבוכים, מלקט פירות יער ומביאם לילדיו שנהנו מהפירות המתקתקים.

סטפן שידע כי הקיסר ויקטורניסקי שוהה ביערות מפעם לפעם, השתדל והתאמץ מאוד להכין מקום מנוחה עבור הקיסר בו יוכל להתארח להסוגה קצרה, לטעימה כלשהי ולנוח קמעה, בעת השהות ביער, בנה צריף קטן שנועד עבור המלך בלבד, בצריף זה לא השתמש לצרכיו, המקום ותכולתו היו מוכנים בכל רגע לשרת את הקיסר, כמוכן שמוטגיו הדלים והכפריים היו רחוקים מאוד מטכסי המלוכה, אולם הקיסר בראותו את תום לבו ואת כוונתו הכנה, שמח להתאכסן בבקתה הקטנה שהעמיד סטפן הכפרי לרשותו.

בכל עת שהקיסר הגיע, היה זה יום חג עבור סטפן, את הבקתה שבין כה היתה שמורה, ניקה ושטף מהאבק ומכל רבב, הציע את המיטות עבור המלך ומלווי, שטח עופות, קטף ירקות, הכין סעודה ליד המלך כמושגים שלו, את ילדיו הלביש בגדים חגיגיים, לימד אותם לשורר לפני המלך ופמלייתו להנעים לפניהם בעת שישעודו את ארוחתם.

באחד הפעמים, לאחר ששהה הקיסר כמה ימים בבקתתו של סטפן, טרם עזב את המקום קרא לסטפן לשיחה אל חדרו.

סטפן יקירי, רציתי להביע בפניך את הערכתי והוקרתי, אין לך מושג עד כמה הנך גורם לי תענוג וקורת רוח בכל פעם שהנני מתארח כאן במקום, אני רואה את השקעתך במלוא המרץ, את הטרחה

חזקו ויאמץ לבבכם

האזרכה

רננו צדיקים

עבודת התפילה בצל צדיקי הדורות ז"ע

חנני פאמרתק

עבודות והנהגות, אמרות טהורות, דברי אזהרה וחיוזוק בענייני תפילה ושמירת הדיבור בשעת התפילה, מאת

כ"ק מרן האדמו"ר רבי יוחנן סופר זצוק"ל
גאב"ד ערלוי, בעל 'אמרי סופר'

ליומא דהילולא - י"ג אדר א' - תשע"ו

פעם אמר לבאר הטעם שבקדיש שמוסד על התפילה שיתקדש שמו יתברך בעולם, אנו מוסיפים עוד להתפלל יהא שלמא רבא וכו' שיהיה שלום בכלל ישראל, שלכאורה אין ענינו לכאן, וביאר שהרי ביהמ"ק נחרב בעוון שנאת חנם, וממילא כדי שנזכה לביאת המשיח ולבנין ביהמ"ק קושיתקדש שמו יתברך בעולם, אנו צריכים שיתרבה בכלל ישראל אהבה אחוזה שלום וריעות, ולכן כשאנו מתפללים יתגדל ויתקדש שמה רבא, אנו מוסיפים להתפלל עוד יהא שלמא, שזהו התנאי שיתקדש שמו בעולם.

ותצילנו מיצר הרע - בג' זמנים

אמר פעם שנוהג לומר ה' יהי רצון' שנדפס בסידורים בסוף תפילת שמו"ע ב'אלוקי נצור'. והוסיף שחזר ג' פעמים על הבקשה 'ותצילנו מיצר הרע' ועיקר טעמו בזה, משום שאיתא שתפילה הנאמרת ג' פעמים יש לה כח מיוחד, והרי יהודי צריך לרחמי שמים שיזכה להינצל מהיצר הרע שאלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו. ושוב אמר שנכלל בזה עוד כוונה וביאר הדברים בהרחבה והתעוררות שצריך שמירה מהיצר'ר לפני שבא לקיים המצוה והיצר'ר מביא על האדם נסיונות שלא יגש למצוה בהתעוררות הראויה וע"ז צריך תפילה מיוחדת שינצל מיצר'ר זה, ואומרים שוב 'ותצילנו מיצר הרע' ואנו מכוונים בזה שנזכה להינצל מהיצר'ר שבא בשעת קיום המצוה ומפריע לנו שלא נהיה דבקים בעשיית המצוה, ומביא בנו מחשבות של פניות שלא נזכה לעשות את המצוה לשם שמים. ושוב אומרים 'ותצילנו מיצר'ר' פעם שלישית, והכוונה בזה שאחר שכבר זכינו לקיים את המצוה היצר'ר בא להכשילנו במחשבות של גאווה והתנשאות וממילא צריכים להתפלל שנזכה להינצל מיצר'ר זה.

דברי אזהרה וחיוזוק בשמירת הדיבור בשעת התפילה
מלוקט מקונטרס 'מקדשי תירא'

כל אחד שיהיה שומר - אף בשאר חלקי התפילה

מבקש אני מכל אחד שיהיה שומר של בית המדרש היכן שמתפלל, וקודם כל שומר על עצמו, ובדרכי נועם לעורר גם כן אחרים, ולא דוקא בחזרת הש"ץ אשר גדול עוזו מנשוא חטא גדול כ"כ כאשר הוא גדול מנשוא ככתוב בשו"ע (סי' קכ"ד), והוא דבר נורא, אלא אף בחלקים האחרים של התפילה, מוצאי ש"ת תשס"א

אפי' דיבור שהוא לצורך

נזכיר גם כן מה שצריך לדעת כשבאין לבית המדרש, דאיתא בספר 'חסידים' על חסיד גדול אחד שנתגלה לחבירו בחלום וראה כתם על מצחו ושאל על זה, והשיב שחלילה לא עשה שום עבירה אלא שפעם אחת דיבר באמצע קדיש ועל זה יש לו את הכתם, ורגילים אנו לומר שחסיד גדול שרבי יהודה חסיד כותב עליו שהוא חסיד ודאי לא דיבר דברים בטלים או ווערטיל וכדו'.... כינוס תלמידים חוהמ' פתש"ס

למה גוערים במי ששח

בשו"ע אר"ח (סי' קכ"ד ס"ז) א"י בזה"ל: לא ישיח שיחת חולין בעת שהש"ץ חוזר התפילה, ואם שח גדול עווננו מנשוא וגוערים בו. והספרים נזעקו על לשון קדשו של המחבר אין משתמש באותם מילים שכתוב בתורה אצל קין כאשר הרג את אחיו היחיד.

ורציתי ליישב דא"י בזה"ק שאפשר שאדם יתפלל שמו"ע בלחש כראוי, אם אח"כ שח בעת חזרת הש"ץ אזי לא אז בלבד שאין תפילתו נשמעת אלא יכול עי"ז להפריע אף לתפילת שאר הציבור שלא תתקבל, והרי כל תפילה חשובה היא כ"כ לו, לציבור ולכלל ישראל, ואם בכ"ז הולך ושח בתפילה ומפריע חלילה לתפילת שאר הציבור אזי מובן אמאי כתוב עליו הביטוי הנאמר אצל קין, שהרי מזיק הוא לכל הציבור. והיות וכל ישראל ערביין זה לזה, וכל הציבור אחד הוא, ע"כ כתב השו"ע 'וגוערין בו' שהציבור מחוייבין לגעור בו ולא להרשות דבר שכוה. מוצי'ק משפטים תשס"א

המקום שלא דיברו שם, לא ניזוק

מעשה נורא מכ"ק מרן אדמו"ר מסקווירא זצוק"ל, שאירע פעם שריפה ל"ע בבית המדרש והכל ל"ע נשרף, ונשאר החדר של האדמו"ר בלא שום פגע, וכשבאו להודיע לאדמו"ר על זאת, התבטא, שזה מפני שאף פעם לא דיברו שם בשעת התפילה. ס"ג תשובה תשס"א

איסור שיחה קודם חזרת הש"ץ, וגם עד לאחר 'עלינו'

ולא נאריך כאן, בכל הספרים מעניין זה לא לדבר מעת התחלת התפילה, ואזהרה מיוחדת איתא מהחיד"א בספר 'עבודת הקודש' שאם פסע אחר שמו"ע והציבור עדיין לא התחילו חזרת הש"ץ, אזי הוא חטא גדול עד למאוד להפסיק בשיחה, ועל כן יהרהר בדברי תורה או שיאמר תהלים אך בשום אופן שלא לדבר דברי חול חלילה, וכמו כן אחר חזרת הש"ץ עד 'עלינו' אסור לדבר, שקדיש תתקבל עדיין שייך לחזרת הש"ץ, וכמו כ"כ 'עלינו'. מוצי'ק משפטים תשס"א

עבודות והנהגות, אמרות טהורות בענייני תפילה
מלוקט מוזהב הספר 'במחיצת זקני'
ברכה נאמנה ותש"ח למחבר הר"ג ר' משה סופר שליט"א
שנהג בנו טובת עין ונתן לנו מאוצרו הטוב לזיכוי הרבים

כניסתו לביהמ"ד

אופן כניסת רבינו לביהמ"ד באימה וביראה לכל תפלה ותפלה בכל יום ויום היה די בו לעורר ליראת ה' וכבוד ביהמ"ד. כשהיה הולך בפרוזדור המוליך לביהמ"ד ונעצר אצל הפתח לרגעים אחדים ונישק את המזוזה ואח"כ נכנס בכפיפת קומה ובכפיפת הראש והוסיף להשתחוות לכיוון ארון הקודש, כשכל כולו מלא פחד ואימה וכבוד ראש ואז המשיך ללכת לעמוד במקומו.

לבוא בזמן לתפילה

היה חוזר רבות על כך שאין אנו יכולים להתפלל כראוי לפני מלך מלכי המלכים, אמנם לכל הפחות עלינו להתנהג בטכסיסי התפילה דהיינו לבוא בזמן ולעמוד במקום אחד כל התפלה.

קבלת עול מלכות שמים בהתחדשות

מרגלא בפומיה לבאר נוסח התפילה בברוך שאמר (נוסח אשכנז) ונזכיר שמך ונמליך מלכנו אלקינו, שכוונתנו בזה שכל פעם שנזכה להזכיר את שמך, אזי נמליך, נקבל עלינו שוב בהתחדשות עול מלכות שמים, לעשות רצונך ולעבודך בלבב שלם.

עניית אמן יש"ר באימה וביראה

כידוע היה דרכו להתפלל חלק מהתפילה במערב ביהמ"ד וחלק במזרח, הרבה פעמים באמצע הליכתו אמרו קדיש, אמנם כשהגיע הש"ץ לאיש"ר היה נשאר על עמדו והיה עונה איש"ר בדבוקת גדולה ואח"כ המשיך בהליכתו.

בכה בתפילה

תפלתו היתה בתחנונים ובדמעה ובפרט כאשר התרגשה איזה צרה אצל אחד מתלמידיו או אצל משפחתו, היה מאריך בתפלות ובתחנונים והיה בוכה בדמעות שליש, וכל עניניו וכל מהמורי החיים וענייני הפרט והכלל הכנים בעבודת התפילה כבן המתפרק על אביו ומשליך יתבו עליו שיושיעו, כפי שהיה ניכר בכל תפילה ותפילה מידי יום ביומו.

עבודת ה' שלא ע"מ לקבל פרס

רבינו העיר על הנוסח ב'יהי רצון' שלפני הקרבת קרבן התמיד ונקריב לפניך קרבן התמיד שיכפר בעדינו, ואמר שהרי כוונתנו בעשיית המצוות צריכה להיות לשם שמים בלתי לה' לבדו לעשות נחת רוח לאבינו שבשמים ללא שום מטרה של קבלת גמול והאיך שייך לומר שנקריב קרבן התמיד משום שיכפר בעדינו. ולכן נהג לומר 'ויכפר בעדינו', דהיינו שלא זו היא כוונת המצוה כדי שיכפר בעדינו, אלא כוונתנו לשם שמים אלא שממילא זה גם יכפר בעדינו. וכן בנוסח של הרשב"ע שאומרים בשעת פתיחת הארון לא אמר כדי 'שנזכה' לחיים טובים וארוכים אלא 'ונזכה'.

עבדו את ה' בשמחה

פעם דיבר אודות נוסח התפילה בליל שבת בברכת 'מגן אבות' שאנו אומרים 'לפנינו נעבוד ביראה ופחד' ושאל למה אין מזכירים גם ענין השמחה בעבודה, שלכאורה היה ראוי להוסיף ולומר לפנינו נעבוד בשמחה ביראה ופחד, שהשמחה הוא עיקר גדול בעבודת הש"ת. ותי' שבאמת כלול ונרמז בברכה גם ענין השמחה, שהרי אנו אומרים 'לפנינו נעבוד', והרי 'עוז וחדוה במקומו', וממילא בזה שאנו אומרים לפנינו נעבוד נכלל בזה עבודת השמחה, שכוונתנו שבשעה שנזכה לעסוק בעבודת הש"ת בלימוד התורה ובקיום המצוות, נזכור ונדע למי אנו עובדים, ולפני מי אנו עומדים, וממילא יתמלא כל לבנו בשמחה עצומה אשרינו שזכינו לכך.

ברכת מזדים ברגש הלב

פעם בלכתו לביתו ביום ש"ק האריך לדבר מענין ברכת 'מזדים' שצריך לאמרה בהתעוררות הלב כראוי וברגשי הכרת הטוב, על מה שעושה הש"ת עמנו. ואמר: למשל אם אחד היה נותן לי אלף גאלדענע דוקאטן [מטבעות מזהב] והייתי אומר לי יישר כח בהבלעת המילים ובפנים חמוצות, ודאי שזה מידה מגונה ביותר כלפי מי שהיטיב עמי כל כך, ובדאי שהייתי מודה לו כראוי בפה מלא ובפנים מסבירות.

על אחת כמה וכמה כשאנו באים להודות לקב"ה על כל טובותיו וחסדיו עמנו כמו שאנו מפרטים בברכת מזדים אזי אם אומרים מזדים במהירות וחפזון ובלא כוונה יש בזה משום כפיות טובה. לכן צריך להתחזק לברך ברכה זו במתינות ובהתעוררות הלב.

שלום בין ישראל מביא ליתגדל ויתקדש שמייה רבה'

אומנות

מבט אל התפילה

זוויות ראייה שונות על ענייני התפילה

– אינני יכול להאריך בפרטים אני צריך בדחופות ממדרגה ראשונה את נח ירוחם עכשיו ומיד, היכן הוא נמצא?

– אותה בודאי יודע עד כמה הזהיר אותנו שלא להעביר לו שום נושא ועניין למעט עניינים של פיקוח נפש.

– נכון! אני יודע, ובאמת אני נזהר ומקפיד להזמין ולסדר הכל בשעות המקובלות עליו, אך הפעם נראה לי שזה מקרה מיוחד שאינו סובל דיחוי, נח ירוחם בודאי יצטרע מאוד אם ישמע שבגללו נמנע דבר חשוב כל כך.

בעלת הבית שראתה את סערת רוחו, גילתה לחצקל את מקום הימצאו של בעלה – כנראה מדובר במקרה חריג ביותר שנה ירוחם יסיים עליו.

חצקל מצא את נח ירוחם רכון על ספריו ולומד בשקיקה, לרגע חש קנאה בלבו, אך מיד התעשת והחל להסביר את המטרה מדוע פרץ אל תוך שעותיו הפרטיות.

בטח שמעת על מורים קראון – יהודי מיליארדר מקראקס בירת ונצואלה, הוא מוערך היום כאחד מעשירי תבל, מורים זה בלבו פועם לב יהודי חם, אולי אינו מקפיד על תפילה במניין בכל יום אך הוא מניח תפילין, שומר שבת ומשתדל להופיע בכל שבת בבוקר בבית הכנסת, לפני כמה שנים עורר אותו אחד מילדי הקרובים ללמוד משהו במשך היום, מורים לקח את הרעיון כמו כל עסקה ברצינות גבוהה, מאז השתדל בכל יום ללמוד מעט גמרא מסכת ברכות, הוא נעזר בספרי העזר הנפוצים בשוק והתקדם אט אט, כיום לאחר כחמש שנים הוא עומד לערוך לראשונה בחייו סיום על מסכת ברכות, מורים נרגש מאוד, עבור זה מוכן להשקיע מסביבת סיום ברמה גבוהה במיוחד, למקום יוזמנו בני המשפחה, שועי עולם בעלי קשר מסחרי עם מורים, ידידים, קרובים, סך הכל כשלוש מאות וחמישים איש, הבאים ממדינת הים יטוסו על חשבוננו במחלקת עסקים, אלה מהרמה הגבוהה יותר אף יגיעו במחלקה ראשונה, המסיבה החגיגית תיערך במלון יוקרה המיועד אך ורק לאלה עם השגות גבוהות כמורים וחבריו, בניו כולו במעמקי המים מוקף בקירות מזכוכית שקופה, לא אלאה אותך בתיאורים מיותרים, אומר לך מיד מה שנוגע אלינו.

לצורך מזכרת מהאירוע הגרנדיוזי האדיר, מעוניין מורים להעניק שי לאורחים רעיון מקורי, גמרא מסכת ברכות כרוך בעור צבי יקר ומשובח, בקדמת הספר יוצמד טס מעוצב, העתק מושלם מהשער הידוע לש"ס וילנא, עשוי כולו כסף בשילוב זהב, במקומות הנדרשים ישובצו יהלומים זעוריים אמתיים שיעטרו את השער המפואר, המתנה היקרה תוגש בתוך נרתיק מהודר מפואר.

לפני שעה קלה התקשר אלי מזכירו האישי של מורים, הם שמעו עלינו ועל העבודה המקצועית הנדירה שביכולתנו, בנוסף לכך הוא מודע לקושי להשיג את המבוקש בזמן קצר ולכן הוא מוכן לשלם מחיר טוב עבור ההזמנה היקרה, כשערכתי לו חשבון עלות לרעיון הראוותני, עור הצבי שעלי להזמין במיוחד, העבודה הזריזה הן מצדי הן מצד הצורך גולדשמידט, האריזה היקרה, כל פרט יגיע לסכום של 17.000 דולר, אם נחשב את ההוצאה יגיע הסכום לערך של קרוב לשט מיליון דולר!!! המזכיר גיחך על התמלואות, כנראה אינך מכיר את מורים קראון, אצלו זה כסף קטן, בערך כמו אם אתה היית נותן מזכרת בשווי 20 שקלים לנפש.

המזכיר הבהיר לי כי בשעה 12.00 בצהריים, כלומר בשעה 6.00 בערב לפי שעות ישראל, מורים מגיע למשרד ועליו להגיע עד שעה זו להחלטה, מורים אין לו הרבה זמן, יש לו צורך תכשיטים מאומן המוכן לעשות לו את המלאכה, הוא פנה אלינו כי שמינו הטוב הגיע אלינו, אם לא נקבל החלטה עד אותה שעה, הוא עובר מיד להזמין אצל האחרים.

נח ירוחם! עשיתי את החשבון, בנייני ההוצאות וכו' הרווח הנקי שאתה אמור להכניס מעסקה זו, 1800 דולר לכל פרט!

חצקל ירה את דבריו בלהט, לרגע התבונן על נח ירוחם, הוא היה נראה אדיש לחלוטין כאילו אין הדברים נוגעים אליו כלל, חצקל הבין ששגה.

אני מתנצל מכל הלב שהפרעתי לך את סדר יומך, אתה יודע שמאותו יום בו החלטת בדרך חדשה זו, עד כמה אני מכבד את רצונך ולא מגיש לפניך שום הזמנה בשעות אלה, אולם הפעם זה משהו חריג, חצקל בבקשה ממך התייחס אל דברי.

נח ירוחם אינו מגיב.

– נח ירוחם! תבין אותי, יש מקרים יוצאים מן הכלל, אני יודע שאינך מקבץ נדבות והנך חי די טוב, אולם זה לא סוד שענף היהלומים והזהב נמצא בנסיגה בשנים האחרונות, זה לא מה שהיה פעם, הזדמנות כזאת איננה חוזרת על עצמה, אתה יכול בימים ספורים להגיע להכנסה של יותר משש מאות אלף דולר!!! נח ירוחם אתה רק צריך לבוא למשרד ולהחליט על ביצוע העסקה, את זמן הלימוד כעשרים דקות שיחסרו לך תשלם בסוף היום.

הצורך נח ירוחם גולדשמידט ידוע ומפורסם כבעל מלאכה נדיר ומיוחד במינו, מומחה גדול בעיצוב כלי כסף גדולים וקטנים, פחוטות וקנדלברות מכסף משולבים בעיטורי זהב מרהיבים ביופיים היו יוצאים מתחת ידו, הן מיוחד היה בעיצוב הייחודי של נח ירוחם, כל מחותן שהיה מעוניין להעניק לחתנו החדש מנורה מהודרת לחנוכה או קופסת אתרוג לחג הסוכות, ידע והבין כי המקום אליו פונים בראשונה הוא בית היצירה של נח ירוחם. בשוק כלי הכסף ידעו כולם, אינו דומה קנקן יין או גביעים לקידוש ושאר כלי הכסף שנוצרו ע"י שאר צורפים לאלה שנעשו במומחיות רבה ע"י נח ירוחם גולדשמידט.

לא רק עבודות העיצוב המדהימות ייחדו את נח ירוחם, גם החריטות העדינות, מלאכת הליטוש והגמר, בכל אלה ניכר היה היטב חותמו של הצורך נח ירוחם, המתחרים עמדו הרחק מאחוריו, שמועות הילכו כי לנח ירוחם מסורת עתיקה במלאכת הצורפות שעברו מאב לבן, חלקם ידעו לומר שנה ירוחם התבדר בברכה מיוחדת מאחד מצדיקי הדור הקודם ז"ל, כך או כך, ביקוש רב היה למוצריו גם מעבר לים, בעלי הון שיכלו להרשות לעצמם הזמין מלאכות יקרות, כמו למשל הגביר הידוע ישעיה ויינהנדלר, בעת חתונת בנו יחידו, הזמין אצל נח ירוחם עבור כל אחד מהמוזמנים לחתונה, ערכה של קנקן ליי"ש מעוטר שאליו מצורפים ששה גביעים קטנים, מזכרת ייחודית מהשמחה הגדולה. הנגיד שמואל בער הימלקראצער מארה"ב שכתב ספר תורה לע"נ הוריו הי"ד שנשפו בשואה, ספר תורה שהיה מיועד לבית המדרש הפרטי שבנה בביתו, לקראת הכנסת ספר התורה הזמין שמואל בער אצל נח ירוחם ארון קודש שכולו כסף ובראשו כתר מזהב, גם מעיל לס"ת מעוטר בכסף וזהב, ועוד כהנה וכהנה.

גולת הכותרת של בית היוצר הייחודי ללא ספק – צורפות התכשיטים של נח ירוחם, בעוד שגם בשאר המלאכות עמד כמה מעלות מעל כולם, בכל זאת נח ירוחם אינו היחידי בשוק, ישנם מקומות נוספים לרכישת כלי כסף וזהב נאים ומהודרים. מאידך בתחום התכשיטים התמחה נח ירוחם באופייניות ובייחודיות השמורים רק לו, הוא היה מומחה ביצור תכשיטים עדינים ביותר, באומנות מיוחדת ידע נח ירוחם לשחזר תכשיטים ישנים ושבורים ולעשותם כחדשים מחם לבלי היכר, חריטה באותיות מיניאטוריות בפינות זעירות ביותר, מאומן באומנות נדירה במלאכת שיבוץ ייחודית של אבני חן קטנטנים, מביני דבר שיבחו והיללו את תוצרתו, תכשיטים עדינים ושביריים ביותר שתכשיטנים אחרים לא העזו לנגוע בהם, כאן היה נח ירוחם יחיד במינו.

חצקל שטיינשלייפר אמן מומחה בתחום היהלומים ואבני חן, במשך שנים רבות התמקצע חצקל בכל הקשור לשטח עבודה זה, מצעירותו עניין אותו מאוד הנושא, בתחילה החל בהעברת סחורה ממקום למקום, משם התקדם בתיווך בין בעלי המקצוע לסוחרים, תחום הדורש אמינות ויושר גבוהים ואחריות כבדה, הוא נשא עיניו להתקדם עוד עד שהגיע למלאכת הליטוש, חצקל השקיע משאבים רבים עד שהגיע לפסגה, סוחרים רבים מכל העולם העדיפו את מקצועיותו והתמחותו, הוא העלה כל יהלום אל נקודת השיא, ייחודיות גבוהה היתה לחצקל בליטוש יהלומים ואבני חן זעירות, שלימות הגיעה עד נקודות מיקרוסקופיות, גם מומחים בתחום ביקשו להיעזר בכישרונותיו, חצקל שטיינשלייפר הטביע חותם עמוק בכל ענף היהלומים העולמי.

בנקודה זו השתלבו והתמזגו מקצועיותו הרבה של נח ירוחם גולדשמידט עם מומחיותו העליונה של חצקל, בהיות חצקל מתמחה בליטוש מדויק באבנים דקיקות המתאימות להשתבץ בטבעות ושרשראות, תחום הצורפות היה רחוק מחצקל, השלימה מלאכות הדייקניות והקפדנית של נח ירוחם שתחום ההתמחות ביהלומים וליטושם היה זר בעיניו, שני האומנים הנדירים והמיוחדים תאמו והשלימו זה את זה, להפקת תוצרת יעילה ואפקטיבית בשלימות גבוהה שאין בדומה לה.

השנים מתקדמות, נח ירוחם שגם עד היום הקפיד כל השנים על שלוש תפילות במניין, לא עבר עליו יום ללא השתתפות בשיעור תורה, ביום מן הימים הודיע בביתו, היות והוא מתבגר, הוא רוצה מעתה להשקיע יותר בתורה ותפילה, בהתאם לזאת החליט לאחר מחשבה להקדיש את רוב היום לתורה, מהיום והלאה, כדרכו כל השנים ישכים לתפילת ותיקין, אך לאחר התפילה בשעות הבוקר ימשיך ללמוד בביהמ"ד, בשעות הצהריים יבוא הביתה לשעה קלה לארוחת צהריים ומנוחה קצרה, לאחריה ישוב מיד לבית המדרש עד לשעה שמונה בערב, הוא מבקש בכל לשון של בקשה לבל יפריעו את סדר יומו החדש, נח ירוחם הבהיר לכולם שזו החלטה נחושה, הוא לא יתן שום מענה לכל אדם בשעות אלה, למעט מקרי פיקוח נפש מחם.

גם סוחר היהלומים חצקל שטיינשלייפר ידע על ההחלטה של נח ירוחם, האמת שהוא היה די מופתע מההחלטה הנחרצת, אולם הוא כיבד את רצונו, חצקל ריכז ומיקד את כל ההזמנות לאחר השעה 8.00 בערב.

באותו יום בשעות אחר"צ המוקדמות הופיע חצקל בביתו של נח ירוחם ברוח סערה, רעיוותו של נח ירוחם נבהלה למראה פניו – מה קרה...?

התפילה לאור הפרשה

ענייני תפילה
הנלמדים מפרשת
השבוע

פינוי הלב והמח לתפילה

**ויקהל - ויעש את הכיור נחשת ואת כנו נחשת
במראת הצבאות אשר צבאו פתח אהל מועד. תרגום:**

במחצין נשיא דאתין לצלעה בתרע משפן ומנא.

מרגע היציאה מביתם ידעו החסידים כי דרך ארוכה ומייגעת לפניהם, אל היעד הנכסף יגיעו רק בעוד כמה שבועות. עד אז עליהם להיטלטל במכמורות הדרכים הפתלתלות. הם נפרדו מבני ביתם ברגשות הומים. ביוזעם כי ייפגשו שוב בעוד קרוב לחודשיים. אמנם בעלי הממון ייצאו לדרך רק בעוד כשבועיים, הם יכולים להזיל מכספם וליהנות מנסיעה בכרכרה הדורה ותנומה לסוסים אבירים, אך רוב הציבור דלים ואביזנים הם. בקושי רב משיגים את מטה לחמם, אין בכיסם להוצאות הדרך, את כספם הדל שהיה באפשרותם לאגור מעט, צברו עבור פדיון נפש בהגישם את הקויטל אל מול פני הקודש, המסע יתקיים ברובו בהליכה רגלית. עבור חלק מהדרך סיכמו מראש עם בעל עגלה שהואיל בטובו להסיעם במחיר מוזל, ברשותו זוג סוסים זקנים ועגלה שבורה למחצה, אך לפחות עדיף זאת מאשר לצעוד את כל אורך הדרך ברגליים עייפות ומותשות.

עניים ודלים ברכוש ממון, אך עשירים ברוחם ובנפשם, כל המאמץ והגיגה כדאיים ומשתלמים לא נוכח המטרה הגדולה אליה עיניהם נשואות, הלא הם נוסעים להקביל את פני רבם הצדיק שליט"א. מנסיעה זו ישאבו שפע רוחני ורגשי קודש. משנה סדורה ואורחות חיים. חסידים יודעים שחלק נכבד מתועלת הנסיעה אל הצדיק היא ההסתופפות יחד עם חסידים ואנשי מעשה, הדרך המייגעת מקבלת אור נפלא. מלאה ועשירה בדברי תורה ובסיפורי צדיקים, זכרונות מדורות העבר, שירי כיסופים וערגה, דבקות ומשמה, משולבים באמרי חסידות מתורת רבוה"ק הבעל שם טוב ותלמידיו הק' זי"ע. האחד מעודד את חברו בדברי חיזוק ויראת שמיים. סוף סוף לאחר טלטולים מתמשכים הגיעה הדרך לקיצה, הבתים הראשונים של העיר כבר נראים באופק, הרגשות סוערים וגועשים מלאי ערגה, תוך זמן קצר יגיעו אל יעדם הנחשק.

החסידים הנרגשים עמדו אל מול פני רבם, ידעו נאמנה כי עיני הקדושות צופות לעומק אל תוך לבבם, הצדיק נתן בהם את מבטו החודר והנוקב - מדוע באתם לכאן יחד עם בני המשפחה...?

לרגע קט הביטו זה לזה בחוסר הבנה ובפליאה, מה כוונת הרבי? הלא את בני ביתם עזבו הרחק מאחור כבר לפני מספר שבועות, אולם במחשבה שניה הבינו מיד את משמעות העמוקה של דברי הרבי, בלבם ומוחם קשורים עדיין עם ביתם וחייהם הגשמיים, עבור לקבל את השפעת הצדיק ואת הכח הרוחני הקדוש, עליהם לפנות את עצמם לחלוטין מכל ענייני המטרות את מחשבתם ואת מוחם, אם טרודים הם בדברים אחרים, הפקת התועלת מההסתופפות בצל הצדיק לוקה בחסר.

סיפור זה שאירע אצל אחד מצדיקי הדורות זי"ע, ימחיש לנו מעט עד כמה מחויבים אנו להיות פנויים במחשבתנו ובדעתנו, בעת שאנו ניגשים אל התפילה, כשבאים אנו להשיח את לבנו בבקשה על כל צרכינו, בהודאה על העבר ובתפילה על העתיד, לעמוד לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה.

בעת נדבת המשכן נטלו הנשים חלק מרכזי ובוטל. באו בזריזות והביאו את תכשיטיהן היקרים, אלה אשר נשא לבן בחכמה מיוחדת טוו את שער העצים בעודן מחוברות כדי להכין תוצרת משובחת לצורך עבודת המשכן.

בפסוק המובא מעלה וכדברי תרגום אונקלוס באו הנשים להתפלל באוהל מועד, נראה את פירושו הנפלא של האבן עזרא: והנה היו בישראל נשים עובדות השם שסרו מתאוות זה העולם ונתנו מראותיהן נדבה כי אין להם צורך עוד להתייפות, רק באות יום אל פתח אוהל מועד להתפלל ולשמוע דברי המצות, וזהו אשר צבאו פתח אוהל מועד, ע"כ. כדברי פירשו גם עוד מפרשי התורה, דברים אלו ממחישים בפנינו את צורת התפילה הראויה 'סירו מתאוות זה העולם', אמנם שם מדובר בדרגה גבוהה שסרו לגמרי מענייני העולם, אך לכל הפחות נבין ונשכיל לשעת התפילה עצמה.

כך כותב הרמב"ם בהלכות תפילה (פ"ד) חמשה דברים מעכבין את התפילה אע"פ שהגיע זמנה... ודברים החופזים אותו וכוונת הלב... כוונת הלב כיצד כל תפילה שאינה בכוונה אינה תפלה ואם התפלל בלא כוונה חוזר ומתפלל בכוונה, מצא דעתו משובשת ולבו טרוד אסור לו להתפלל עד שתתיישב דעתו... כיצד היא הכוונה שיפנה את לבו מכל המחשבות ויראה עצמו כאלו הוא עומד לפני השכינה לפיכך צריך לישב מעט קודם התפילה כדי לכוין את לבו ואחר כך יתפלל בנחת ובתחנונים.

כמו כן נפסק בשולחן ערוך (ס"ח) חמשה דברים שיכבין בלבם פירוש המלות שמוציא בשפתיו, ויחשוב כאלו שכינה כנגדו, ויסיר כל המחשבות הטרודות אותו עד שתישאר מחשבתו וכוונתו זכה בתפילתו, ויחשוב כאילו היה מדבר לפני מלך בשר ודם היה מסדר דבריו ומכוין בהם יפה לכל יכשל, ק"ו לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה שהוא חוקר כל המחשבות, וכן היו עושים חסידים ואנשי מעשה, שהיו מתבודדים ומכוונים בתפילתם עד שהיו מגיעים להתפשטות הגשמות ולהתגברות כח השכלי, עד שהיו מגיעים קרוב למעלת הנבואה, ואם תבוא לו מחשבה אחרת בתוך התפילה, ישתוק עד שתתבטל המחשבה, וצריך שיחשוב בדברים המכניעים הלב ומכוונים אותו לאביו שבשמים, ולא יחשוב בדברים שיש בהם קלות ראש. ומוסיף הרמ"א בהגה - ויחשוב קודם התפילה מרוממות האל יתעלה ובשפלות האדם, ויסיר כל תענוגי האדם מלבו. נזכור ונשנן את הדברים, נשרישם בלבנו ויעזרנו השי"ת לשמור ולעשות ולקיים.

צידה לדרך

חמור מאוד היה בעיניו עוון השיחה בין כחלי בית המדרש, ובפרט בעת התפילה. היה רואה בחומרה רבה דיבורים אפילו בעת אמירת 'אין כאלקינו', או בעת קריאת התורה, אפילו בין גברא לגברא. בעיניו זה התאזר עוז וחולל מהפכה רבתי שהתפשטה מכוחו לכל השטיבל'ך דחסידי גור ונעשתה מציאות קבועה וקיימת עד עצם היום הזה. כשנודע לו באחד הימים על שטיבל מסויים בתל אביב, שאין באי שעריו נזהרים די הצורך משיחה בעת התפילה, שלח להתורו בהם שייסגרו את השטיבל לחלוטין. פאר ישראל - תולדות כ' מרו האדמור' ה' בית ישראל מגור זי"ע - יומא דהילולא ב' אדר

המסך מבט אל התפילה

נח ירוחם כאילו אינו קולט במה מדובר, בתנועת יד קלה אך נחרצת סימן לחצקל שמבחינתו אין על מה לדבר, הוא אינו יוצא מבית המדרש בשעות אלה תמורת כל הון שבעולם.

מאוכזב וכועס עזב חצקל את המקום ופנה דרכו, בשום מניס ואופן אינו חצליה להביג את נח ירוחם, וכי באמת אסור לחרוג קצת מהסדר הקבוע, האם לנח ירוחם לא נחוץ הכסף, ככל שחשב לא הצליח לרדת לסוף דעתו.

בערב הגיע חצקל לביתו של נח ירוחם, נח ירוחם הצטחק ושאל - נו חצקל אולי אותו מוריס מוכן עכשיו לביצוע העסקה, חצקל ראה את השלווה הנסוכה על פני נח ירוחם והתרחם עוד יותר - לא!!! המזכיר התקשר בשעה 6.00 והסכים להמתין עד שעה, אולם ידעתי שעד 8.00 אין עם מי לדבר. נח ירוחם!!! למה עשית לי את זה, ואל תאמר לי שאתה לא זקוק לכסף הזה, מה היה קורה אם היית פונה לביצוע העסק, וכי לא היית יכול להשלים את סדר יוסף קצת מאוחר יותר?

נח ירוחם עונה ברוגע ובשלווה, ידידי היקר חצקל, שמע היטב! אספר לך מדוע ואיך הגעתי להחלטה לשנות את סדר יומי, השנים עוברות וחשבתי לעצמי להיכנס מעט לעולמה של תורה, באותה עת עמד לגד עיני מאמר חז"ל הידוע: 'אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמחית עצמו עליה', הרהרתי וחשבתי רבה בדברי חז"ל אלו עד שהגעתי למסקנה שאיך יתקיים בי הלימוד ואפיק סכך תועלת נצחית, אך ורק באופן 'שמחית עצמו עליה', כלומר שכדי שתורה תקבע קיום בנפש האדם על האדם לחוש כמו 'מח', בשעה זו שקבע ללמוד ייחשב בעיניו כאילו הוא כבר מת ועבר מן העולם.

חצקל יקירי, תאר לעצמך אילו באמת הייתי כבר הולך מן העולם, המזכיר של מוריס קראון היה מתקשר וכו' וכו', היית מגיע למחצה של ומתדפק עליה ומתחנן ומפציר שאבא לחתום על העסקה, וכי הייתי יכול לעזור לך...? האמן לי כששמעתי אותך, לרגע קל היה לי ניסיון אולי באמת הנך צודק והפעם אפשר לחרוג מעט, אך מיד במחשבה שנייה התגברתי והחלטתי - לא!!! כעת אני מודה להקב"ה שהצלחתי לעמוד בניסיון.

חצקל ישב מהורהר ושוקע במחשבות, לאחר כמה רגעים התעורר משרעפיו - נח ירוחם הפתעת אותי! לא חשבתי על הכיוון, באמת הייתי בתחושה חרידה מאוד וכעסתי עליך שאתה נוהג בחוסר אחריות, לא הכרתי אותך בתור אדם שמזלזל בהכנסה לא מבטלת שכזאת, כשאני שומע את דבריך כעת, הכנסת אותי למבט חדש על החיים האמתיים שלנו, במיוחד שיניתי לי את התפיסה בכוחה של החלטה רצינית ואמיצה, כשהיא נובעת מחוך אמת פנימית.

הפירוש שלך לאמור חז"ל שהתורה מתקיימת רק במי 'שמחית' עצמו עליה, נתנה לי אור והבנה מחודשת בנושא אחר. לבטח הנך יודע ומכיר עד כמה מעוררים בזמן האחרון בדרכים שונות את עניין השתיקה בשעת התפילה, התבוננתי בדברי הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע שאנו עומדים בסמיכות ליומא דהילולא שלו, הוא כותב בצעטיל קטן בסוף סעיף י"א: 'ולעשות עצמו 'כאילים' בבית הכנסת אפילו קודם התפילה ואחריה עד הליכתו לביתו'. הרבה חשבתי מהו 'לעשות עצמו כאילים', איך עושים זאת? מקור הביטוי הוא בדברי חז"ל: 'מה אומנותו של אדם בעולם הזה ישים עצמו כאילים'. חז"ל קוראים לזה 'אומנות', מי כחונן מבין 'אומנות' מהי, ישנו 'בעל מלאכה' שעושה את מלאכתו, לעומת זאת ישנו 'אומן' שמכיר היטב את המקצוע ועומד בדרגת חומחה מיוחדת במלאכתו.

ישנו אחד ששותק בבית הכנסת, מאידך, יש שעושה זאת ב'אומנות', הוא שם עצמו 'כאילים', בדיק באותה הבנה שעושה עצמו 'מח' בשעה שלומד תורה, כך הוא עושה עצמו 'אילים' לשעה זו שעומד בתפילה ובבית הכנסת. אמנם זה לא כ"כ פשוט וקל, צריך לזה אומנות, אך חז"ל הק' אומרים מה אומנותו של אדם, שזה נדבך עיקרי במהות האדם, שעה מרכזית בה נדרש האדם לאומנות זו היא שעת התפילה כדברי הרבי ר' אלימלך זי"ע, יישר כחך נח ירוחם שהארת את עיני.

גיליון זה נתרם לזכר נשמתו הטהורה של

כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק רבי משה יהושע זצוק"ל

בן הרה"ק רבי חיים מאיר זצוק"ל

בעל 'ישועות משה' מויז'ניץ זי"ע

נלב"ע כ' אדר תשע"ב

ת.נ.צ.ב.ה.

נתרם לעילוי נשמת האה"ח

מרת אסתר גיטל ביילא ע"ה

בת הרה"ק רבי נפתלי הכהן זצ"ל

נלב"ע כ"ו אדר תשע"ב

ת.נ.צ.ב.ה.

נתרם לעילוי נשמת

הרה"ח רבי יצחק ב"ר ברוך זצ"ל

נלב"ע ט' אדר א' תשל"ג

ת.נ.צ.ב.ה.

יו"ע ע"י מערכת 'שומרי משמרת הקודש'

לחיזוק והתעוררות בענין שמירת הדיבור בשעת התפילה

פקס: 03-6180410 • דוא"ל: shmh5775@gmail.com